



Arbejdsbetinget besvær i kroppens muskler og led i Europa

En prioritering på europæisk plan

- Manuel håndtering og ensidigt gentaget arbejde er højt prioriterede arbejdsmiljøproblemer over hele Europa (3)(4)(5)(6).
- "Læg ikke krop til hvad som helst" på dansk eller på engelsk "Turn your Back on Work Related Musculoskeletal Disorders" er derfor valgt som slogan for Den europæiske arbejdsmiljøuge, der afholdes i medlemslandene i oktober 2000.
- Området er prioriteret pga. problemernes omfang og de økonomiske konsekvenser, som de medfører, på europæisk plan.
- Området er prioriteret, fordi de fleste problemer kan undgås eller begrænses, hvis den eksisterende arbejdsmiljølovgivning og vejledning i god praksis følges.
- Europæiske rapporter viser, at medlemslandene bliver nødt til at gøre noget ved problemerne snarest muligt (3)(5).

Omfanget af besvær i kroppens muskler og led i Europa

- Problemer i kroppens muskler og led dækker et bredt spektrum af helbredsproblemer. De to vigtigste grupper omfatter rygbesvær og smerter samt nedsat funktion i nakke, skuldre og arme. Hofter og knæ kan også rammes.
- Løft, uhensigtsmæssige arbejdsstillinger og gentagne bevægelser er nogle af årsagerne. Nogle typer problemer kan tilskrives særlige arbejdsopgaver og erhverv.
- Millioner af arbejdstagere over hele Europa får hvert år smerter i kroppens muskler og led på grund af deres arbejde. En række europæiske undersøgelser viser, at smerter og nedsat funktion i

muskler og led, fx i ryg, nakke, skuldre og arme, er et betydeligt problem, såvel sundhedsmæssigt som økonomisk, og at der er tale om et voksende problem.

- Lidelser i kroppens muskler og led er de hyppigst anmeldte erhvervs sygdomme hos de europæiske arbejdstagere: 30% klager over rygsmerter, 17% over muskelsmerter i arme og ben, 45% oplyser at de har smertefulde eller trættende arbejdsstillinger og 33% oplyser om arbejdsopgaver, der indebærer løft af tunge emner (7). En detaljeret oversigt over nogle af disse tal opdelt efter land findes i boks 2.
- De 30%, der angiver at have haft rygsmerter indenfor et år svarer til 44 mio. arbejdstagere i Europa (7).
- De helbredsmæssige problemer omfatter lige fra ubehag og kortvarige smerter til mere alvorlige helbredsmæssige problemer, der medfører arbejdsfravær, medicinsk behandling, hospitalsindlæggelse og udstødning fra arbejdsmarkedet.

Kendskab til risikofaktorer

Det er påvist, at problemer i kroppens muskler og led i høj grad er arbejdsbetingede (4). Årsagerne skal findes i arbejdspladsens indretning, arbejdets organisering og de valgte arbejdsmetoder (4) (7). De vigtigste risikofaktorer angives i boks 1.

Boks 1 - Faktorer der forøger risikoen for problemer i kroppens muskler og led

Arbejdets fysiske aspekter

tunge løft
uhensigtsmæssige arbejdsstillinger
hyppigt gentagne bevægelser
kraftbetonet arbejde med armene
direkte mekanisk tryk på kroppens væv
vibrationer

Arbejdsmiljøet og arbejdets organisering

højt arbejdstempo
gentagne arbejdsbevægelser
arbejdstidsmønstret herunder variation og pauser i arbejdet og skiftende arbejdstider
aflønningssystemer
monoton arbejde
træthed og udbrændthed
kulde på arbejdspladsen
indflydelse på organisering af eget arbejde
psykosociale faktorer

Disse risikofaktorer findes på utroligt mange europæiske arbejdspladser. 7% af EU's arbejdstagere angiver, at deres arbejde omfatter korte, gentagne opgaver, 57% at det indebærer gentagne hånd- og armbevægelser, 56% at de er udsat for strenge/korte tidsfrister, 54% er udsat for et højt arbejdstempo, 42% kan ikke selv bestemme, hvornår de vil have pause, 31% har ingen indflydelse på deres arbejdstempo (7).



Risikogrupper

- Den mest udsatte gruppe er faglærte og ufaglærte arbejdstagere med fysisk arbejde.
- Problemer i nakke, skuldre og arme rammer kvindelige arbejdstagere oftere end mandlige (4)(7), i vidt omfang pga. den type arbejde de udfører. Sammenholdt med 31% for de mandlige arbejdstageres vedkommende, udfører 35% af de kvindelige arbejdstagere i EU fx altid ensidigt gentaget arbejde (7).
- Ældre arbejdstagere i Europa anmelder forholdsvis flere problemer i muskler og led. EU-gennemsnittet for anmeldelser af rygsmærter fx er 30%, for aldersgruppen 15-24 år er den 25%, for aldersgruppen over 55 år er den 35% (7). Mange ældre arbejdstagere har tilbragt forholdsvis lang tid i situationer, der var forbundet med risiko for skader og nedslidning af muskler og led. Dertil kommer, at arbejdspladserne normalt er udformet med unge og sunde mandlige arbejdstagere for øje (7).
- Arbejdstagere i løser ansættelsesforhold, som fx midlertidigt ansatte eller ansatte via vikarbureauer, er i langt højere grad udsat for ensidigt gentaget arbejde og arbejde i smertefulde/trættende arbejdsstillinger (7).

Reducering af de økonomiske omkostninger

- Arbejdsbetingede problemer i kroppens muskler og led betyder smerte og lidelse for de ramte, både på arbejdspladsen og i hjemmet.
- Selv om der ikke findes helt nøjagtige tal, viser skøn fra medlemslandene at de økonomiske omkostninger af arbejdsbetingede helbredsproblemer varierer fra 2,6 til 3,8% af BNI (8).
- En stor del af disse omkostninger – måske helt op til 40-50% - skyldes problemer i kroppens muskler og led (7). Tilgængelige skøn anslår omkostningerne til at udgøre mellem 0,5% og 2,0% af BNI (4).
- Over 600 mio. arbejdsdage går hvert år tabt i Europa pga. arbejdsbetinget sygefravær.
- Omkostningerne for det europæiske erhvervsliv: produktionsnedgang, medarbejdernes sygdom, kompensation og forsikringsudgifter, tab af erfaren arbejdskraft og omkostninger i forbindelse med ansættelse og oplæring af nye medarbejdere, indvirkningen af medarbejdernes gener eller dårlige helbred på arbejdets kvalitet.
- Forebyggelse af disse arbejdsbetingede problemer er derfor en god forretning.

Boks 2

	AU	B	DK	FIN	FR	GE	GR	IRL	IT	LU	PT	SP	SW	NL	UK	EU
ERHVERVSMÆSSIGE RISICI OG HELBREDS-PROBLEMER																
Rygsmærter	31	21	30	33	29	34	44	13	32	32	39	35	31	17	23	30
Muskelsmerter i arme eller ben	14	9	24	29	19	13	37	6	19	13	31	24	24	10	11	17
ARBEJDSBETINGET FRAVÆR																
% af arbejdsbetinget sygefravær i løbet af de seneste 12 måneder	36	26	15	30	21	34	18	16	17	29	22	19	13	27	16	23

Kilder: Second European Survey on Working Conditions (1996). Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene (9)

Forebyggelse af besvær i kroppens muskler og led

Mange problemer i muskler og led kan forebygges gennem ergonomiske tiltag, der ændrer arbejde og arbejdspladser ud fra en vurdering af risikofaktorerne (4). Princippet er allerede en integreret del af gældende europæiske direktiver og medlemslandenes lovgivning (10). Praktiske retningslinjer, tekniske hjælpemidler og forebyggende foranstaltninger står ligeledes til rådighed. Yderligere information findes i databladet om forebyggelse af problemer i kroppens muskler og led.

Yderligere information

Der findes mere information om den europæiske arbejdsmiljøuge og forebyggelse af problemer i kroppens muskler og led på agenturets webside <http://osha.eu.int>, hvorfra publikationernes fulde tekst gratis kan hentes ned. Datalinken <http://osha.eu.int/ew2000/> fører direkte til oplysninger om den europæiske uge.

Bibliografi/Referencedokumenter

1. "Læg ikke krop til hvad som helst" – agenturets informationsbrochure om Den europæiske arbejdsmiljøuge år 2000
2. Agenturets datablad om forebyggelse af arbejdsbetingede problemer i kroppens muskler og led
3. "The State of Occupational Health in the Member States of the EU" – rapport, Arbejds miljø agenturet, 2000
4. "Work-related neck and upper limb musculoskeletal disorders" - rapport, Arbejds miljø agenturet, 2000
5. "Repetitive Strain Injuries" – rapport, Arbejds miljø agenturet, 2000
6. "Priorities and strategies in Occupational safety and health Policy in the Member States of the European Union"- rapport, Arbejds miljø agenturet, 1997
7. "Strain Injuries", P.Paoli, - Det Europæiske Institut for Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene, ikke publiceret, juni 1999
8. "Economic impact of occupational safety and health in the Member States of the European Union" – rapport, Arbejds miljø agenturet, 1998
9. Working conditions in the European Union (summary of Survey 1996)- Det Europæiske Institut for Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene
10. Agenturets webside indeholder datalink til EU-lovgivning og websider i medlemslandene, der giver adgang til national lovgivning og nationale retningslinjer.